

La tria

Com un concert de jazz

Dèmens, de Màrius Sampere (Barcelona, 1928), és una obra pròpia d'un home vell que va al nucli lateral de les coses. A diferència d'altres, com ara Joan Margarit o Jordi Pàmias, les referències a la realitat són mínimes, esborrades, distanciadades. En canvi, les referències al llenguatge, en especial, les formes més automàtiques, les formes més estereotipades, com "caragol treu banya puja a la muntanya", hi són abundants.

Com ha escrit el crític Víctor Obiols, Sampere escriu com si la poesia li fos dictada. La veu –aquella part de la raó que no escolta disciplina i ordre– recull molt bé el sentit que el poeta doblega els topants del dir, busca una altra veritat. Els lectors que es fan escuts contra els discursos il·lògics queden indiferents: no han estat entrenats per a una tal gosadia. Ho refusen. Són una generació de postguerra que fou educada en termes militars, en un context parafeixista: la vida com a milícia. La guerra com a símbol màxim. Em recorden el temps llunyà de les casernes de l'Exèrcit espanyol, ja molt arnades, que contenien als passadissos o a l'entrada unes consignes pintades a la paret –sovint molt tosques– que al·ludien a valors castrenses, com ara la valentia en el combat o la defensa de la disciplina o, a vegades, de la pàtria espanyola. Tot molt mascle. Molt sovint, eren valors falsos –records del feixisme triomfant–, però tothom feia veure que eren vertaders. O dissimulava, si podia.

MÀRIUS SAMPERE, UN DELS GRANS POETES CATALANS, PRESENTA EL SEU DARRER LLIBRE, 'DÈMENS', EL REVERS DEL DISCURS CIENTÍFIC

Dèmens se situa en aquella lucidesa estranya i una mica llibertària dels homes vells que han viscut molt i que escolten la seua veu interna. El resultat no és un discurs de flors i violes i romaní. Ni tampoc un elogi de la pàtria. Ni de la disciplina o l'ordre. Vull dir que el volum és el revers del discurs definit com a racional o científic –o, fins i tot, emocional–, al qual atorguen, amb lleugeresa, un altíssim valor de veritat

absoluta. La veritat de *Dèmens* és esmunyedissa i ateny els elements més excèntrics de la realitat: allò que no sabem dir, que no podem dir, que sentim. Sampere opera aquesta operació mental: deixar-se dur per les impressions mentals més lliures, més voluptuoses –el sexe com a força creadora hi té un rol central–, més lluny de les convencions, de les consignes pintades a les casernes, de les consignes pintades a les escoles.

Dèmens es pot situar per al lector atent en el cercle meravellós de l'individu que, fatalment i joiosa, és isolat en la seua rodona àuria invisible. Veure's és, sovint, el resultat de la mirada de l'altre. Veure's és ser mirat d'una altra manera per l'altre.

El volum, lleument irònic, versa, amb moviment d'onada o de riu ondulant, sobre la banda interna de la consciència: la zona lúcida. La veritat inexacta. La dicció de Sampere, que és gat vell, no cerca l'harmonia de tall romàntic, sinó que, partint d'una expressió quasi conversada –les girades dels versos són plenes d'intenció–, juga a expressar les veritats íntimes que ni ciència ni filosofia gosen entonar. S'escapa tant de les retòriques clàssiques com de les avantguardistes. S'acaba amb una provocació intel·lectual abrupta: els poemes se senten, s'ensaliven, s'amassen, es paeixen, però no s'entenen.

El meu esforç sempre ha estat entendre. Tanmateix, Sampere em convida a tancar els ulls i sentir-los, com un concert de jazz.